

CONCIO
AD
CLERVM

HABITA
IN TEMPLO BEATÆ
MARIAE Oxon: Feb: 14.

PER
RICHARDVM GARDYNER Sa:
Theol: Doct: & Eccles. Cath:
Christi Canonicum.

OXONIAE,
Excudebat Io: LICHFIELD Impensis
GVIL: DAVIS, & ED: FORREST.
Anno Dom. 1631.

REVERENDO IN
Christo Patri , GVILIELMO,
Episcopo Londinensi, Regiæ Ma-
jestati è secretioribus Consilijs,
& Acad.Oxon: *Cancellario*
Honoratissimo.

Estit calamus,
& religiosè am-
bit, magne *Antis-*
tes, sub auspici-
is vestris subire
prælum, & pro-
duci in Solem. Nam cùm *Argumen-*
tum Clerus, quis scribatur patronus
præter Te? quem post *Patrizantem*
Carolus Mæcenatem vnicum &

Vindicem veneratur. Divina tua in
maxima Dignitate humanitas, qua
dudum erectus, & animatus sum,
cum *Oatelandiæ*, id est, in Regis ne-
gotius dies aliquot fuisses, ignis est,
qui vrit, stimulus, qui vrget, vt tan-
tum agnoscam Candorem, & si-
mul quid debeam, publicè osten-
dam. Post deliquium Richardi, Co-
mitis* *Duro-Trigum*, cui, & Illustris-
simo Fratri nunc feliciter supersti-
ti, incunabula debere sua Musæ
gloriantur nostræ, post Occasum
Iacobi, Cuius par gloria *sceptri*, &
styli, post pænè dixeram *Martyri-*
um Buckinghami, emortua iacuissent
studia mea, nisi velut salutare ali-
quod sydus nobis affulsisset He-
roum Decus, *Edwardus*, Comes
Duro-Trigum, nisi secunda illa fa-
uoris

* Dorset.

uoris tui aura more vitalis cuius-
dam **Facultatis** animum spirasset,
& motum. Sed nè diffundar, & li-
mites transiliam, liceat mihi sum-
mam rei explicare. Socios compello
Presbyteros, vt cum ponamur
in Conspicuo, hoc agamus, vt si
non *Clari*, tamen nè simus *Ignavi*.
Vitæ sanctimoniam, & verbi ^{ὁρθοδοξ-}
^{ία} connubio iungerem, idq; sine re-
pudio. Nam cum imperio docetur,
quod prius agitur quàm docetur.
Nostra interesse existimaui Tyroni-
bus consulere, vt semidoctulis Sy-
nopticis sese non addicant, & man-
cipent, nè, si afficiantur, priusquàm
iudicare possint, credant esse Ora-
cula, quæ sunt mera somnia. Circa
Intercurrentes Polemici huiusce
Temporis controversias, omnes
vellem

vellem moderari linguis, & tenere
aculeos, nè (quod S. August. Hiero-
nymo) dente aliquid culpent ma-
ledico, quod mente veridica sciunt
non esse culpandum. Si molliorem
hunc stylum Malignantium Ron-
chi impetant, sciant me Doctis pla-
cere malle, quàm

— *Os Populi meruisse.*

At vereor nè quod Auditorum au-
ribus molestiam non dedit; det ocu-
lis patroni. Valeas, vigeasque, vt
Moribus antiquis res flet Britanna.
Diu floreas Oxoniensis Μουσῆτεος,
vt publicas accendas Eruditionis
faces, quibus pulcherrima illa terra-
rum, illa Ingeniorum æterna sedes
illustretur.

Amplitudini vestræ deditissimus

RICHARDVS GARDYNER.

Primæ Epist. S. Pauli ad Tim:
Cap. 4. ver. vltimo.

Attende tibi, & doctrinæ: persiste illis; hoc enim faciens, & te ipsum saluum facies; & eos qui te audiunt.

Olenne semper fuit, hodiéq; obtinuit, Dei *συνεργούς* vires advocare omnes, perpetuos oculos, manúsq; admovere, vt tandem in virile robur coalescant, quorum cerea, & tenella ingenia sub incude formârunt, & quasi ex rudi argilla figulârunt. Nè quid ergo labis Contraheret *Timotheus*, nè illi per inertiam efflueret Iuventus, *Sanctus Paulus* hominis, & morum faber, hoc vnicè in votis habet, vt impressa virtutum vestigia fidus, & te

nax seruet, atq; ita Apostolicæ vigilantiaæ hæredem relinquat. *Attende tibi*, vt sit bonus quoad seipsum, *Attende doctrinæ*, vt sit doctus quoad proximum. Primò postulat bonum intrà, sinceritatem vitæ, *Attende tibi*; Caput enim est artis docere, quæ facis: secundò, Bonum extra, *Attende doctrinæ*; nè quid temerè commutetur, aut certò negligatur. *Et persiste illis*; Præstat enim opus præterire intactum, quàm turpiter deficere, antequam sit peractum. Vt autem infracto pergat animo, copiosam innuit mercedem, partim respectu sui ipsius, *Hoc enim faciens, & te ipsum saluum facies*, & partim respectu Ecclesiæ, *Et eos qui te audiunt*. In limine sese obijcit Attendendi actus, e-iusq; objectum parziale, *Attende, & attende tibi*.

Familiare est cui libet Animanti actione se exerere, viréq; quoad potest explicare. Homini verò altius quiddam, ac liberalius indulgit natura, ingenij acumen viuax, & sua sponte actuosum. Operis sui Arbiter, & Iudex est: Alia alijs conferat, & inter se, & secum ipsa, conjungat seperata, conjuncta

conjuncta separet, descendat ad intimum
 naturæ opificium, & in cuiusq; rei versetur
 penetralibus. Intellectus in seipsum redeat,
 & vno quasi intuitu sursum, deorsum, à
 fronte, à tergo, circum, circa prospiciat.
 Cujus prærogatiuæ *ἐξουσία* in lucem pro-
 trahere cœteri naturæ vinculis sunt ad-
 stricti, sacerdos ex officio. Cum autem
 muneris amplitudo adeò in immensum
 evagetur, vt non in vnam, aut alteram
 oviculam, sed in totius gregis tutelam o-
 peram, & oleum impendat, annon expor-
 rectos exigit labores, curasque indies pul-
 lulantes? Pernicitati vestræ pennas addât
 Cælici Angelorum Chori in officijs iugi-
 ter excubantes. Hos enim cælestis Pater
 in amplissimum Ministrantium spirituum
 ordinem nunquam coaptâisset, nisi vt il-
 lustrioritam singularis industriæ exemp-
 lo nobis prælucere. Et sane nos præmo-
 nuit fore *ἰσαγγέλους*, cum Apocalypsi: primo
 Angelorum nomine nos salutârit. Quo
 operoso titulo & palmam præbet, & cal-
 car addit. Somnolentos, & oscitantes non
 fert Pastores, cum Ipse, qui pastor Israelis,

nec dormit nec dormitat. Novus & inauditus foret solæcismus, si ipsi *Videntes* cæcutiant, aut oculos non aliter attollant, quàm *Idola Gentium*, quæ in proprijs hallucinantur nævis: Vos referre decet S. *Iohannis* Animalia, quæ 4 *Apocal*: plena fuereluminibus, ἐμπροσθεν καὶ ὀπίσθεν, ante, & retrò, immò animæ vestræ, vt Macarij sermonibus est vsitatum, ὁλαὶ φῶς, καὶ ὁφθαλμοί, & Organum, & Medium, adeò vt nihil tam circumfusum tenebris, ac tam cæca caligine obductum, quod lucem vestram, splendoremq; potest effugere. Atticæ vestræ noctes omni die sunt clariores. Qui alios ad sobrietatem componit, dum Ipse luxu perditus Sardanapalum refert, quod S. *Gregorius* in calce *Pastoralis* de se humiliter, Iste verè vsurpare potest, *Pulchrum depinxi Pastorem Pictor fædus*. Ipse adversus se gravis censor, & Accusator acerrimus; atq; ita prodigus sermo in ludibrium tendit Loquentis, lingua illi plaga, voces vibices, Novo vitio, vel convitio potius expugnat mores, quos instruit. Si virtutis, qua Ipse eges, *Præco* sis, clamat contumacia, nū sic viueret,

viueret si ex animo diceret? atq; inde leuitate tua veritas arguitur mendacij, & innocentia rea stat pro tribunali. Apud Lacedæmonios si moribus sordescens fulgeret dictis, *bona sententia*, testante Gellio, *mansit Author mutatus est*. Credebant enim probi instituti florem Authoris spurcitiem deuenustare. Cum Dæmones eiectioni clamarent *Tu es dei filius*, Christus redarguit *Lucæ 4*, noluit eos esse veriloquos, nè hac ansa arrepta ijs vana fundentibus præstetur fides. Non minutulus fuit Sathanæ fucus fingere Gentilium Deos mundi inquinamentis contaminatos. Hæc enim, *Minutio conijci- ente*, ideò prodita, vt vitijs hominum, authoritas quædam pararetur. Quis non difflueret mollitie, cum *Jupiter* Deorum summus, qui fulmine terret, libidine exæstuet. Adeò procliuis in vitia est natura humana, vt videri velit non modò cum venia sed cum ratione peccare: Quadret ergo exemplum præceptis, nam doctrina, quæ radicem habet in Doctore, efficacius suadet. Frustra in luxum seuera oratio, si mores discrepent. Ludere censeris, si *Curios* præci-

A 3

pias,

A: Gell: l. 18.
c. 3.

Minut: Fel.

pias, & *Bacchanalia* amplectaris.

Sanctissimus Papa homil: 17^a in Evang: Sacerdotes malos, qui non vivunt, sed eloquuntur salutaria, similes esse ait *Aque Baptismatis*, quæ Baptizatos abluens, illos mittit in regnum cœleste, cùm ipsa postea descendat in cloacam. Mihi videntur instar Emplastri, quod cum medeatur vulneri, vnà cum pure traditur Vulcano. Non absimiles sunt *Agricolarum*, qui inculti colunt terram, & dum inimicas frugibus herbas depascuntur, ita sylvescunt vt ijs, quibus agros liberant sentibus, seipsum & involvant, & obruant. Sæpius licuit animadvertere sæcundiorē lucernam sine suo dispendio diffundere lumen, & circumjectas vsquequaq; tenebras discutere infusa luce. Quoties vacauit sedulum spectare Remigem eadem opera & seipsum, & turbam traiicientem: Quorsum itaq; adeo insaniret presbyter vt planè in coticulam migrasse videatur, exacuendo alios, dum suæ immemor est hebetudinis? Aut cur non secus sit ac instrumentum Gnomonicum, quod bonam indicat horam,

&

& fugit ? Aut ei contingat ut oculo corporis qui cum alia videat, non videt se ipsum? Frigida ista, & jeiuna contemplatio, qua non aliter de rebus desceptant homines, quam cæci de coloribus, vel de regionibus longinquis philosophi, qui vix unquam è studiorum latibulis Profiliunt, litera verè mortua est, salutarem non parit succum. Cerebrum fortasse novitate quadam demulceat, cor verò sepultum relinquit tenebris. Hoc magnum est, & admiratione dignum, cum lingua proferat sermones, quorum in corde agnoscitur virtus. Quocirca vos neutiquam decet fluere lutulentos, & haurire de fœce, sed supra vulgus & sentire, & vivere. Nec fortasse erit τὸ ἀδύνατον si descendam ad leviora. Siquidem multum refert quomodo in omni corporis motu, gestuq; se ostendat *Timotheus*. Imperita Plebs ex gressu, & aspectu, ex superficie censuram vibrat. Velox, & præceps Gallorum agilitas indecora est, naturalis illa gravitas, quæ Hispanis propria esse solet, cum Ecclesiaste melius coincidit. Incessus decoram repræsentet
maje-

maiestatem, attamen seueritatem caperantis tristitiæ toruitate deformem more quorundam non ostendet, nec effusam nimis præ se ferat lætitiā, sed alacritatem verecundia suauissimè temperatam. Eadem ratio teneri debet in orationis modestia, nam si mediocritatem deserat, futilis, & inanis est. Inficiari nolo jocos musasq; cohabitare, facetijs ambiguè suspendere, salibus acutè vellicare, ingenij non vulgaris argumenta fore. Si autem spectante populo in liberrimos erūpas cachinnos, festiuitas erit procacitas, leuitatis, & ineptiæ facile insimulabunt. Cū ergo jnerti Vulgo sui copiam fecerit verbi præco, suæ conditionis, & sortis prudenter meminerit, vel *Plebecula aspectum fugiat, vel coram plebe se tanquam mysterium exhibeat*. A rusticis istiusmodi Betis coli potius placeat, quàm intelligi. Nam cujus persona habetur in honore, illius doctrina attentius imbibitur aure. Atq; hinc à primo attentionis objecto ad secundum dilapsus est sermo, *attende tibi, & deinde doctrinæ tuæ*.

Christi verba clarissimam præ se ferunt
lucem

lucem, at vbiq; subrepunt Veteratores, qui
 tenebras offundent, & vel invita afficto
 adulterabunt sensu. Rationibus, ac argu-
 mentis abundè rem agent, sed illis haud
 satis recoctis, nec ad cœlestis sapientiæ
 normam diligenter elimatis. Nemo hære-
 ticorum est, qui se non secundum Evange-
 lium prædicare ea, quibus blasphemat,
 mentietur, at Proprio sensui nimis innite-
 tur. Hinc *Marcellus* verbum Dei cum le-
 git, nescit, hinc *Photinus* hominem Iesum
 Christum cum loquitur, ignorat. Hinc *Sa-
bellius*, dum quòd *Ego, & Pater vnum su-
mus*, non intelligit, sine Deo Patre, & sine
 Deo Filio est. Hinc *Manichæus, & Marcion*
 legem oderunt quòd litera occidit. Omnes
 scripturam suo sensu effutiunt, Christum
 profitentur vt negent, fidem sine fide præ-
 tendunt. *Tantum enim veritati obstreperit adul-
ter sensus, quantum et corruptor stylus*, vt verè
Tertullianus. Moderatior *Lombardus*, qui
 sententias alienas recitans non temerè de
 suo addidit, aut si quid addat, timidè pro-
 ponit. *Nobis curiositate opus non est post Chri-
stum, nec inquisitione post Evangelium*; vnum

à Deo , & certum aliquod institutum est
 propositum, at vnus non datur inquisitio
 infinita. *Quærendum ergo donec inuenias, &
 credendum, vbi inueneris.* Si quid ambiguum,
 aut obscurum, fides tua te saluum facit.
 Quam cautè suggerit Ecclesiasticus, *cun-
 cta fac cum consilio.* Etenim de abstrusis
 fidei arcanis parcissimè philosophandum.
 Cerinthianorum, & Ebionitarum impia
 temeritas perpulit Iohannem Evangeli-
 stam vt mysteria quædam de diuina Chri-
 sti natura literis consignaret. Arrianorum
 curiosa subtilitas adegit Orthodoxos *οὐκ ὁμολογῶντες*
ὁμοῦς, καὶ ὁμοῦς acri conflictu decertare.

Nunquam non ventilandus est gladius
 Sermonis Evangelici aduersus Dicæar-
 chos contradictionis æstro percitos, cæte-
 rum nobis nihil ex nostro arbitrio indul-
 gere licet. Neq; satis est vbi præiudicium
 præconceperis, tuæ sententiæ Adversarios
 ex scripturis tuo sensu intellectis convelle-
 re, & in illis, quas ipsi retorquent, ad Afy-
 lum ignorantia, aut Peruicaciæ confugere,
 vt semper dicatur *ô altitudo*, vbi alter pre-
 mit

mit, & *vadosa* Putes, quæcunq; tu propo-
 fueris. Apostolos habemus Antesignanos,
 quia nec ipsi quicquam ex suis placitis pos-
 teritati tradiderunt. Vt autem certò figa-
 tis pedem, immitte falcem in vberiore
Majorum segetem; Non enim prudentis esse
 arbitror sectari rivulos, & ex cæno-
 sis interpretum lacunis haurire, vbi fontes ipsos
 liceat petere. *Compendia sunt dispendia*, con-
 stat sanè tumultuariam *Systematum* lectio-
 nem confusum iudicium, interruptam, &
 perturbatam peperisse elocutionem. Vti-
 nam Ludouici Vivis querelam renovare
 non possem, *Inventi in omni studiorum gene-*
re, qui desidia consulunt, decerptis ex lectione
Veterum flosculis quibusdam paulò tersis, nè
Priscos illos Posterì haberent perlegendos Nani
 in Theologia assuescunt commentis Re-
 centium, minùs *Veteres* curantes perlustra-
 re, quos omninò vellent perditos, nisi con-
 servaret eos *majestas Nominis, & reverentia*
vetustatis. Vos altiùs estis erecti, viri justæ
 magnitudinis, dedignemini sutorijs, prauè-
 que consarcinatis *Summistarum* sententio-
 lis, tanquam acidis *Cerdonum* coagulis in-
 sistere.

de caus. cor-
 rup. Art. 1.2.

sistere. *Antiquos Patres* ex suis ipsorum Mo-
 numentis agnoscite, non ex collectaneis
 sententiarum *Petri Lombardi*, & catena au-
 rea *Diui Thomæ*, multo minùs ex ferrumi-
 natis, & olidis *Catechistarum*, & *Synoptico-*
rum rapsodijs. In hoc theatro sapientum,
 vbi viri literarum iuxta, ac honorum gradu
 sunt Clarissimi, trita, ac sponte se offerentia
 sunt conculcanda. Hic non ludendum
 circa præcordia, nec decet spargere igna-
 vam verborum spumam, nervis, & san-
 guine viduam, res date de viua virtute spi-
 rantes, quæ non mulcent aures, sed implent
 pectus. *Gregales Theologastri* quamdiù non
 excidunt memoriâ, tam diù ad *Clepsydram*
 usq; ad stuporem circumfusæ multitudinis
 stupidum quid, ac plumbeum sonant.
 Nam iners vulgus *vocalissimum quemque vo-*
cat eloquentissimum, sed aures seriæ copio-
 sam loquacitatem, sonitum inanem, & ca-
 noras nugas non sine risu interpretantur.
 Sunt profectò, qui, cùm ipsi infra omnem
 ingenij aleam sint positi, contractæ dicti-
 onis stricturas, & subitos quosdam ictus
 sententiarum tanquam sordes umbratiles
 Fastidiunt,

Fastidiunt, tam subdolè acuti, vt acumen, quo ipsi destituti, possint contemnere. At dissipata, & salebrosa sermonis structura parum conducit eruditioni vestræ. Nam cùm Theologi consilium sit dicendo Fidē facere, eò transferat omnē verborum suppellectilē, vnde accurata, & sine molestia diligenti elegantia mentem suaviter flectat & voluntatem. Delumbes conciunculæ, & levioris armaturæ ingenia Leones non exvngulabunt. Satis supérq; mundo innotescit, quàm venenata eloquia, infamésq; latratus ejaculatur *Bristous*. In *Angliæ Academijs* pauculos ait reperiri, qui studiis navant operam, eosq; paucos huiusce tantum temporis questionibus incumbere, idq; adeò leviter, vt cum plebeijs Catholicis colloquia reformident. Nec defunt susurrone domesticæ, qui verrucas aliquas pulcherrimi huius corporis in oculos omnium deducunt, inconditos fremitus circumferentes nos torpere, & altè stertere, nec quicquam nobis otio prius esse.

—— *Hic steriles transmisimus annos.*

Sed mittamus Rabulas istos, plus habet laboris, quàm lucri cum insipientibus contentio. Domicilia vestra similia sunt turri Davidis, ædificatæ ad armaria, de qua pendebant millena scuta, omnesque vimbones potentum; ideòque dum cumulatæ dotes vestræ stilum vincunt, silentio magnitudinem profitebor. Quod superest, si quid autem dicatur superesse, solummodò erit perseverantia. Et sic descendendo ad secundum actum, *in aliquo ævulo, persiste illis.*

Pergere oportet pium *Mystam*, nè dicatur, ita cum in Theologia versatum esse, veluti Canis in Nilo, bibit, & fugit. Pluviales undæ rapido nonnunquam feruntur cursu, at paulò post sicca sunt omnia, quia fons deest, unde aquæ scaturiant. De stupa, & lino repentina, & ingens flamma est, sed evanida, quia nihil habet, quod pabulum igni præbeat diuturnum. Splendorem cælestium astrorum imitatur stella illa Meteorica & elementaris, at caliginosa materia quamprimùm decedit in fumos. Absit, ut ad simulachra istiusmodi, & larvas

vas componat mores suos minister Evangelij. In dictis, ac factis eius certi aliquid, ac solidi spectandum. Nè sit illius lux instar fulguris, cuius proprium est extinguì, cùm micat. Nec subita, ac temporaria placeat probitas, quæ more solstitialis herbulæ quo die nascitur, occidit. Subesse debet vera vis, quæ radicibus hæret penitus immixta. Vos non ex eorum numero, qui in diem viuunt, sed ex ijs, qui memoriam operibus extendunt, quibus nulla mors repentina est, vt quæ semper inchoatum aliquid abrumpat. Vna ex multis, quas Moses pro tribus acceperat, virga *Aaronis* floruit, vt ostendat, quòd nunquam marcesceret sacerdotis gratia. *Isaiæ* Deus ait, *clama, nè cesses*, non solum debet loqui, sed clamare, nec solum clamare, & statim cessare, sed à clamore non desistere. Christi sponsa ad festinationem invitatur, *Surge, propera*. Instruit S. Paulus in ipsis catenis, in naufragio, in tempestate. A Ierusalem vsq; ad Illyricum mare enunciat veritatis præconium. In carceribus custodem suum refinxit, in vinculis Onesimum

ex

Ruffinus lib. I.
cap. 31.

ex Asia in Orientem profugum, in virum mutavit alienum. In arctissimis angustiis, in præconibus alligatis non est alligatus sermo Dei. Pastorum fides debet esse tam certa, tamq; invicta constantia, ut nunquam tempestate sacrilegi schismatis dissipetur. Illorum pedes non essent procursibus vagi, neq; invijs incerti, neq; inanis doctrinæ vento evolantes, sed sine commotione constantes in arce, & in acie Dei. Tales se præstent, quales *Ruffinus* dicit *Eusebium*, & *Hilarium* fuisse, magnifica mundi lumina per ecclesiam suo splendore radiantia, adeò ut omnes Hæreticorum tenebræ fugarentur. Si in Neroniana, & Deciana incidant tempora, ubi hostes cædes, & bella spirant, & securibus sæviunt, explere debent ministerium. Quis equuleum metuet, qui dissectum nôrit Esaiam? Quis ignes perhorrescet, inter quos Hebræos pueros regnâsse meminit? Quis vitabit crucem, qui latronem in Paradisum recordatur evectum? Quis profundum maris formidabit, cum per Ionam sit erectus fidelibus esse in mari vitam? Quiescat

Quiescat igitur vox tua à ploratu, & oculi tui à lachrymis, nam si labor terreat, merces inuitet, *hoc faciens, & te ipsum saluum facies, & Audientes te.*

Pulchrum est in se lucere, pulchrius tamen si alijs diffundat lumen, magnum est fonti in se continere aquas ad salutem scaturientes, majus tamen ostenditur, si partes alias rore suo fecundet. Verbum Dei in ore Sacerdotis concitat animum, affectum, & cultum suggerit, nè palabundi errent homines

Vt tenues umbrae, & simulachra carentia luce. Ideò enim spiritus S. in linguarum specie descendit, vt notetur vis verbi. Atq; hinc omnipotentiam quandam præ nobis ipsis ferimus, non ex spiritu nostro, sed ex spiritu, qui est in spiritu nostro. Ninivitarum populus alienigenus, & barbarus, nullis divinæ Clementiæ beneficijs assuetus, non legibus, non mirabilibus, non præceptis vllis, aut operibus illuminatus, hominē vidit habitu naufragum, vultu peregrinum, primo ingressu clamantem, adhuc triduo, & subvertetur Ninive. Ninivitæ tamen, eti-

am minaci voce præeunte ad iustitiam, & pænitentiam se contulerunt. Quid voluit Paulus, nisi ut invaderet, & traheret, vinceret, & interficeret Christianos? Quàm rabida ejus voluntas, quàm furiosa, quàm cæca? Et tamen vna desuper voce proster- nitur, refracta sævitia retorquetur ad fidē. O quantum divinæ potentiae iubar in vero fulget Evangelista: *Cælum & terra ab illius pendent iudicio, nutus oraculum, vox imperium. Mors & vita illius sequi coguntur sententiam. Dei, & hominis vnum, idemq; decretum. Operatoria ista sunt verba, Ego te baptizo, Ego te absolvo. Nam quamprimum in aures fidelium, & pænitentium infunduntur, repente è cœli suprema arce divina illabitur gratia, & in intimas influit medullas. Adeo suaviter disposuit omnia Deus, ut in Sanctis suis mirabilem se exhibeat. Deum immortalem! quantum detulit magnus Imperator Constantinus trecentis, & octodecem sanctissimis Patribus, & Episcopis, qui ad Synodum Nicenam Confluxerūt! Quantum Theodosius Ambrosio! Cedant ergo arma togæ, purpura Infulæ inijs, quæ ad sacramentalium spectant*

stant administrationem . Vmbratile Melchisedechis sacerdotium veneratus est Pater Fidelium. Ægyptij sacerdotes grassante fame ex horreis regijs gratis nutriti , cum cæteri totius regni incolæ seipso Pharaoni mānciparent . Emissarij Saulis etsi ad omne genus flagitiorum projecti, tamen à Saule ad facinus instigante adigi non potuerunt vt in Sacerdotes Domini ferrum distringerent, Satius ducentes perire, quàm in Dei Viventis Ministros irruere. *Hi enim salvos facient, qui Eos audiunt.*

Adam audiens vocem Coniugis suæ æternam mercatus est maledictionem, nos verò audientes non vocem carnis , sed creatoris, immortalem lucratur vitam. Appositè Psalmista, *audi filia, & vide.* Quid itaque intendis oculum? aurem para. Videre desideras Christum, oportet te prius audire illum, vt dicas cùm videris, sicut audiuius, sic vidimus. Audi mente, & opere, non omnes mundantur, qui audiunt, sed qui audiunt, & faciunt. Audiendus, non ad delectationem, vt in theatro, sed ad fructum, vt in ecclesia. Nostrium tamen est

in quamcunque domum intramus, dicere pax vobis, pax huic domui. Missus Ezechiel ad domum rebellem, ad filios durae facie, & indomabili corde, de quibus prae-monitus est, *domus Israelis nolit audire te, quia nolit audire me, at scient*, inquit, *quod propheta fuerit in medio eorū*. Si ibi filius pacis, requiescet super illum pax nostra, si minùs, reuertetur ad nos. Opera accepta Deo, qui vult omnes fieri saluos, & ad agnitionem prouehi veritatis. Dixit Christus *Iob. 8.* Ego sum lux mundi, Lux mundi visibilis per creaturas, invisibilis, per gratiam. Lux mundi, quem creauì verbo, re-creauì sanguine, cuius oculi vt sint tam patentes cupio, quàm patentes sunt eius termini. Non enim Peccati labem volo, nec Peccantis mortem. Adest verbo spiritus S. paratus dare quod iubet, sed e re nostra est, vt non simus sicut Pharisei, & Legis periti, qui *Luc. 7.* dicuntur spreuisse Dei consilium contra semetipsos. Nec dicamus Deo cum illis *Iob. 21.* *recede à nobis, scientiam viarum tuarum nolumus*. Sacer intra nos spiritus fedit, Hic prout à nobis tractatus, ita & nos Ipse tractat, vt diuinus ille *Seneca*. Motus solis

solis est indefessus, & irremissus, & Christi motum irremissum esse, & indefessum notat Basilius. Eius voluntas non impeditur, nisi nostra ingrata voluntate renitente, ejus misericordiae cursus non remittitur, nisi inventu peccatorum, quibus a nobis averitur.

D. Basil. de
Sp. S.

Non est Instituti nostri profundiores quaestionum intercurrentium partes, quae maxima nunc exercent ingenia, latius pertractare. Ita enim pervicacia hujusce tempestatis comparatum est, ut licet in summa rei consentias, si tamen circa incidentes controversias in diversa eas, Neo-Pelagianismi, & nescio cujus affecti Nominis tenearis reus. Adeo calet criminatio, ut si paulo benignius de istiusmodi controversiis sentias, easque ad amabilem concordiam, manentibus locis controversis, reduci posse statuas, illico proclamabere *ἐρεός σοῦ*, immo *ἄθεός*, qui mendacium cum veritate, Belial cum Christo sociare non erubescis. Candidior multo S. Augustinus, Si, inquit, *confesserit Pelagius ipsam voluntatem, & actionem divinitus adjuvari, ut sine illo adiutorio nihil bene velimus, aut agamus, nihil de adiutorio Dei, quantum arbitror,*

S. August. c.
47. de Gra.
Christi.

S. Hieron. Di-
al. advers. Pe-
lag. cum Cri-
tobulo ex per-
sona Atti.
13.c.3.

*inter nos relinquetur controversia . Qui dix-
erit omnia quæ agimus (bona scilicet) fieri
præsidio Dei, clarè ait Hieronymus Eum cessa-
turum esse Pelagianum. Et cur quisquam ini-
quior esset in diversa sentientes , cur ni-
grum infingeretur theta, cùm hoc, quod à
Pelagio postulatur, apertis fateantur verbis?
Hominem velint in prima conversione
libero consensu operari, sed non operatur,
aiunt, aut consentit ex se, sed ex Deo, ex quo
renascitur . In conversione sua, & in omni
opere bono liber est, sed ita tenent liberum
vt nihilominus totum gratiæ sit tribuen-
dum. Si efflagites modum, fateor, id expli-
cabunt fieri, quia quando Deus efficaciter
trahit, sic trahit, quomodo aptum est vt se-
quatur, quomodo scit ei congruere, vt vo-
cetur. At interim non inficiatur Initiũ, pro-
gressus, & perfectionẽ totã sursum descen-
dere. Imò, qui asserunt efficaci gratia affe-
ctum liberum manere in se ad resisten-
dum, ipsi tamen tenent resistendi potentiã
superari à Deo efficaciter mouente. Nun-
quã enim actu repugnat volũtas, quæ gra-
tia efficaci movetur, quia repugnantiam
actualem ipsa aufert aliter non esset efficax.*

Non

Non me latet *Synodum Dordracenam* eam tribuere *Remonstrantibus* sententiã, quæ conversionem non singulari misericordiæ dono efficaciter in homine operanti, sed libero ascribit arbitrio ex seipso assensum præbenti, & non viribus divinæ gratiæ. Cæterū in responsione ad epistolam Walachrianorum gravissimè exposculant hoc sibi imponi, nullo producto Authore suarum partium ita sentiente. Quod dolentiùs deplorant libro, cui odiosus affixus est titulus, *Synodi Dordracenæ in Remonstrantes crudelis iniquitas*. Synodus ipsa haud obscurè agnoscit modum operationis huius gratiæ adeò occultum esse, ut illum intelligentia peruadere non tam huius, quàm futuræ sit vitæ.

Si sit adeò occultus, cur dissentientes de modo operationis gratiæ sententiæ cuiquam Catholici Nominis eriperent honorem? Sapiant alij ut libet, sententiam ferant pro candore suo, mihi nunquam placuit exagitare, infamēque illis maculas aspergere, qui bona omnia, & vel ipsum assensum Deo ferunt acceptum, licet fortasse loquendi modus cuiuslibet palato parum arridet

arridet. Extra choream non saltabo, salutem audio per Euangelicas exhortationes insonantem, at cathedram habet in cælo, qui emoluit corda. Faciam dicit Dominus Ezech. 36, ut in præceptis meis ambuletis, & iudicia mea custodiatis, & operemini, ubi aduerto, gratiam non ideò esse efficacem quia nos operamur, sed quia gratia est efficax, ideò nos operari. Quod habeat, & accipiat anima dona salutaria, Dei est, Accipere autem, & habere, accipientis, & habentis est. Sponsus stat ad ostium, pulsat, & repugnantiam aufert, at anima ait sponso suo, *peffulum ostij mei aperui Dilecto meo*. Precemur ergo Deum ut illorum mores non referamus, qui contradicunt Spiritui sancto, sed aperiamus aures, & intret corda sermo veritatis. Fidelem sermonem inculcet Christi servus non tantum aliis, sed etiam sibi, ut ita cùm apparuerit *Pastorum Princeps*, et Pastor, et Grex immarcescibilem gloriæ coronam reportare possint per eundem Iesum Christum Dominum, et Salvatorem nostrum. *Amen*.

Cant. 5.

